

Förstelärarna – ett högriskprojekt

Publicerad här den 29 augusti 2014

SKOLANS STORA PROBLEM ÄR kunskapsbristerna hos de skolsvaga eleverna. För att råda bot på detta har Björklund bland annat låtit tillsätta förstelärare. Dessa lärare ska vara bra lärare som ska leda utvecklingen på skolorna. Reformen väcker ett antal frågor. Vad är en bra lärare? För vilka elever är läraren bra? Vem ska avgöra om en lärare är bra? Vilka lärare kommer att bli förstelärare? Hur kommer förstelärarna att tas emot på skolorna?

De skolsvaga eleverna behöver inte något katederlejon till lärare. De behöver framför allt lärare som är skickliga på att organisera elevaktivt arbete. Som har humor och är rättvisa. Som bryr sig om eleverna. Som ser vilka elever som behöver hjälp och som frågar efter om någon elev verkar ovanligt trött eller ledsen. Det är sådana lärare som dessa elever behöver som förstelärare. Men det är tveksamt om de kommer att få det.

Det kan ifrågasättas om det är för de skolsvaga elevernas skull som förstelärarna tillsätts. Eller om det är för att bereda jobb åt ett par tusen forskarutbildade lärare som saknar en fast tjänst högskoletjänst. Den enmansutredare som ligger bakom förstelärartjänsterna har uttalat att man tror sig att med hjälp av dem kunna locka över sådana forskare till skolan. Är det så att en lärare med forskarbakgrund har lättare att se de skolsvaga elevernas behov och nå fram till dem. Eller är det tvärtom.

Vilken sorts lärare har man tänkt sig för förstelärartjänsterna? Anna Ekström, Skolverkets chef, har upprepade gånger deklarerat att lärarna ska ägna sig mera åt att lära ut. Skolministern säger att lärarens uppgift är att förmedla kunskaper från katedern. Man verkar se eleverna som tomma kärl som lärarna ska ösa kunskaper i.

Men lärarna kan inte förmedla några kunskaper till eleverna. Det är först när eleverna lyssnar och tar till sig informationen som den blir till kunskap inom dem. Problemet för de skolsvaga eleverna är bara undantagsvis att lärarna kan för lite eller lär ut för dåligt. Problemet är att de kan ha svårt att förstå allt som läraren säger och att de inte under någon längre tid orkar koncentrera sig på att ta det till sig. Det är inte förstelärare som fokuserar på lärarnas förmåga att lära ut som dessa elever behöver. Det är förstelärare som fokuserar på elevernas förutsättningar att lära in.

Hur och av vem ska förstelärarna väljas ut? Några kriterier för vad som ska anses vara en bra lärare ges inte. Detta lämnar fältet fritt för subjektiva värderingar. Personliga relationer med skolledningarna kan spela in. Det kan vara svårt för en skolledning att upptäcka de ovan nämnda kvaliteterna hos läraren. Risker är att man i stället grundar sin bedömning på akademiska meriter eller enstaka uppvisningslektioner. Risker för felbedömningar lär inte heller minska om man som nu i flera kommuner överlåter åt kommersiella företag att göra bedömningarna. Detta särskilt i de fall där lärare på eget initiativ låter sig bedömas mot en avgift på bortåt 10 000 kronor. Hur sannolikt är det att företaget underkänner en sådan kund?

Den stora risken är att man tillsätter förstelärare som förespråkar en undervisning som gör det svårare i stället för lättare för skolsvaga elever att lära sig. Det finns också en risk för att samarbetet mellan kollegerna försämras när en lärare ska anses förmer än de andra och ha högre lön. Detta särskilt om kollegerna har svårt att upptäcka de överlägsna kvaliteterna hos hen. I alla de kommuner där man inte avsätter någon särskilt tid för lärarna att arbeta med utvecklingsprojektet lär det bli ett klen resultats av dem.

Man har sagt att förstelärartjänsterna ska bidra till högre status åt läraryrket. Björklund har förkunnat att det är de bra lärarna som ska få bli förstelärare. De andra då? Det stora flertalet lärare som stämpelats som icke bra och som får behålla sina låga löner lär inte uppleva att deras status har höjts. Snarare tvärtom. Det har också sagts att förstelärartjänsterna ska göra det mer attraktivt för studenter att söka sig till lärarutbildningarna. Studenterna är inte dumma. De inser att den statistiska chansen att de ska få någon av de eftertraktade tjänsterna som förstelärare är liten. En annan sak vore om lönerna höjdes rejält för alla lärare.

Tillsättningen av förstelärartjänster är en av många reformer som skolministern sjösatt utan att närmare utforska vilka konsekvenser reformerna får. Det är stor risk för att denna reform leder till ännu sämre förutsättningar för de skolsvaga eleverna att lyckas i skolan.